Németh István

Ének

Hányszor megátkoztam azt a kis házikót, amely apró ablakszemeivel mélyen lehúzott eszterhéjjal bámult le a völgybe a csodálatos szép Sumadia egyik dombjáról. Hányszor adtam ki a lelkemet, míg messzi forrásokból nagy edényekben cipeltem fel a vizet, mert a dombtetőn seholse kút, s olyan forró nyár volt, hogy a vizek lehúzódtak s elrejtőztek a hűvös mély völgyek bokrai alatt. Pedig kedves volt ez a kis ház, megóvott bennünket széltől, esőtől, forró naptól, s féléven át mégis csak otthonunk volt. S hogy haragomban is szívemhez nőtt, akkor éreztem először, amikor búcsút intettem felé s tudtam, hogy küszöbét többé át nem lépem.

Kint újra a tavasz csillog, akkor is tavasz volt, mikor először láttalak, de akkor idegen voltál még és barátságtalan. Ablakod előtt a hársfán sietve és kövéren bújtak elő a rügyek, a csonka szilvafa csillogó macskamézet eresztett, melyen csodálattal állt meg s kacagott vissza a napsugár, mint a gyöngyszem. Körülötted már kibújt a fű s gyöngén borzongott a tavaszi szélben. Mégis idegen voltál és barátságtalan, mert nem tudtam ki vagy. Nem ért szívemig susogásod, mely halk barátsággal tessékelt befelé, nem értettem meg, hogy oltalmad kínálod fel egy fél esztendőre vagy továbbra is, míg csak meg nem únlak. Meleg hunyorgásod most már kedves, mikor képzeletemben jelensz meg, csonka szilvafádnak macskaméze most lenne csak igazán édes, mikor olyan messze vagy tőlem, hogy sírni szeretnék.

Mégis, ez a kicsi ház megtanított valamire. Megtanított egy nép szerelmére. S ez akkora ajándék, akkora kincs, hogy emlékét nincs az az ügyes tolvaj, ki valaha is kilophatná szívemből.

Az ismerkedés és a megbarátkozás könnyen kezdődött. Úgy ült le mellém a „sajkacsás deda", mintha öregapámmal legénykedtek volna. Az első szava még az volt, hogy honnan jöttem, de már második szavában az örökös paraszti sóhaj szakadt föl, szakasztottan az, mint öregapám torkán, minden áldott kikeletkor; bárcsak jó időt adna az isten, hogy legyen bő termés, gyümölcs és tele pince. Közelünkbe bátorkodtak a kislányok is. Előbb félénken megtelepedtek a „deda" körül, a legkisebb felkapaszkodott a deda térdére, a középső félve a térdemnek nyomta maszatos mutatóujját, majd kacérkodva visszakapta. Mikor újból próbálta volna ugyanezt, a deda kezére csapott, s azt mondta, hogy békivel legyél, Milánka. A kis Milánka hátamögé rejtette kezét, ajkát orráig felpederítette s durcásan meredt maga elé. Megdöbbentem, hogy otthon megtéveszthetetlen pontossággal ugyanezt a mozdulatot teszi Irénke, az én legkisebb barátnőm, ha az anyja a kezére csap. Felkaptam Milánkát, a térdemre ültettem, bár meglepődött és feszengett, de hogy nevén szólítottam, s rámosolyogtam, megnyugodott s csöndesen játszani kezdett blúzom gombjaival. A legnagyobbik lány, aki lehetett olyan kilenc-tízéves, kicsit arrébb állt meg tőlünk, okos, nagy, kék szemét rámemelte, de vigyázott, hogy tekintetünk ne találkozzon; ártatlan kis ravaszkodását úgy szerette volna feltüntetni, mintha rám se hederítene, holott tudtam, hogy minden porcikájával figyel.

A dombon egy ökrösszekér kapaszkodott fel. Elől egy góliát, csontos, szőke férfi vezette az ökröket, a szekéren egy fáradtarcú nő ült. A három kislány egyszerre akkorát sikoltott, amekkorát csak boldog emberek tudnak, s futottak a szekér felé. A deda is felállt és azt mondta:

— Megjött a fiam!

A csontos, szőke embert Radivojnak, a bánatosarcú nőt, Radivoj feleségét pedig Mikarának hívták.

Radivoj, Mikara és három kislányotok, deda és az egész csöndes kis falu, mondjátok, tovább száll-e gondolatotok Zabranán, a falu határán? Mondd, deda, eszedbe jutott volna neked tizennégyben, hogy lemenj a Drinához, oda Zvornik környékére s agyonlődd öregapám legénykori cimboráját? Milyen boldog az ember, ha saját fülével és szemével bizonyosodik meg az igazságról! Én már régen tudom, hogy az én öregapámnak — cimborájával együtt — olyan nehéz volt itthagyni a falut és lemenni egészen a Drinához, hogy megölje a te cimborádat — deda, akit azelőtt soha sem látott. Pedig mondom neked, deda, ember volt az én öregapám, nagyon jó ember, megtévesztően hasonlított rád. Nem a lecsüngő bajsza, hanem kérges, meleg, erős tenyere és tiszta emberi szíve. Látod, akkor mégis . . . Tudom, nem haragudtatok egymásra, fegyveretekre támaszkodva elbeszélgettetek volna másról, mint a háborúról, úgy, ahogy otthon szoktatok a föld végén, mikor találkoztok.

. . . Mikara? Éppen úgy szereti a szépet, mint Erzsi. Barna szemében az anyai jóság és asszonyi alázat. Édes tejjel kedveskedik, s másnap már ott van az asztalunkon egy bokréta ibolya. Kislányaival szedte és tette oda, hogy én is otthon érezzem magam ebben a házban . . .

. . . Szeretném a térdemre ültetni a pufók, eleven kis Milánkát, aki kicsi szívével éppen úgy rajong a játékbabáért, mint az én legkisebb barátnőm, a szomszéd Irénke. Biztosan tudom, ha letenném őket egymás mellé a fűbe s magukra hagynám, félóra mulva már közös kedvvel terítenének asztalt rongybabáik nagy lakodalmára . . . Szeretném megsímogatni a komolyarcú Danicát, mint itthon Gizike arcát és tanítani neki az egyszeregyet, hogy ne csak varrólány legyen, hanem, ami ő szeretne: óvónéni, vagy tanítónéni . . .

Tavasz van újra, zöldül a Zabrana és serken a fű a réteken, ahol vasárnap délutánonként összegyűltök és meg nem unnátok a kólót, ha reggelig tartana is. Úgy pattan a fűről a lábatok, mintha gumilabda volna, szöktök a magasba, repültök körbe s bele nem fáradnátok . . .

Ni, csak most veszem észre, hogy énekelek, dúdolok egy bánatos szerb dalt s valami a szívembe nyilall: egy tövisszúrásnyi csöpp fájdalom, amely talán értelmetlen, mégis olyan igazán tud fájni.